

Promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Sammanfattning

Länsstyrelsen är överlag positiv till förslagen i promemorian, men menar att det är viktigt att samma regler gäller för alla dammar/vattenverksamheter för att syftet med förslagen ska uppfyllas. Nedan sammanfattas Länsstyrelsens viktigaste synpunkter, därefter finns kommentarer till olika avsnitt i promemorian, respektive kommentarer till olika paragrafer.

- Det är bra att det tydliggörs hur miljö kvalitetsnormerna för vatten ska tillämpas för att uppfylla vattendirektivets krav.
- Det är bra att det tydliggörs hur rättskraften gäller för tillstånd äldre än miljöbalken.
- Förslagen som innebär krav på moderna miljövillkor m.m. är bra, men behöver omfatta alla vattenverksamheter/dammar för att syftet att Sverige ska uppfylla EU-lagstiftningens krav ska uppnås.
- Det är av flera skäl viktigt att möjligheten till lagligförklaring av gamla vattenanläggningar tas bort helt, så att miljöbalkens regler gäller för prövning av alla dammar/vattenanläggningar.
- Det är bra att det tydliggörs vilka krav som ska ställas på beskrivning av noll-alternativet vid prövning av redan befintliga vattenverksamheter som har tillkommit lagligt. Förslaget att nollalternativet ska beskriva de rådande miljöförhållandena vid tidpunkten för ansökan om prövning och hur de förhållandena förväntas utvecklas om tillstånd inte ges är rimligt, men lagtexten behöver förtydligas.
- Förslaget att det ska finnas en nationell plan för att samordna prövningen för moderna miljövillkor är bra, men för att syftet med planen ska uppnås behöver alla vattenverksamheter omfattas.

- De kulturhistoriska konsekvenserna av att genomföra förslagen är beroende av lagtillämpningen och hur avvägningen mellan kulturmiljövärden och andra värden kommer att göras vid enskilda prövningar, och är därför svåra att överblicka i nuläget. För att säkerställa en nationell samordning och helhetssyn när det gäller bedömningen av kulturmiljöaspekter är det viktigt att Riksantikvarieämbetet får ansvar för att frågor som rör skydd och vård av kulturmiljöer förs in i arbetet med den nationella planen.
- Förslaget om en gemensam fond för finansiering av prövningar och miljöåtgärder för moderna miljövillkor är bra, men det behövs en motsvarande finansieringsmöjlighet för andra vattenverksamheter som har tillkommit lagligt, och som behöver moderna miljövillkor alternativt rivs ut för att rätt vattenstatus ska kunna uppnås.
- Förslagen kommer innebära flera nya arbetsuppgifter för länsstyrelsen som inte bedöms kunna utföras med nuvarande resurser.

Synpunkter redovisade för olika avsnitt

10.1 Skyldighet att ha moderna miljövillkor

Ett av syftena med den föreslagna lagändringen är att säkerställa genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten när det gäller skyldigheten att säkerställa att rätt vattenstatus kan nås. För att uppnå detta menar Länsstyrelsen att det behöver ställas krav på moderna miljövillkor för samtliga vattenverksamheter, inte bara de vattenverksamheter som anlagts eller används för produktion av vattenkraftsel.

Enligt promemorians förslag kommer dammar omfattas av olika bestämmelser och olika krav beroende på om de utgör vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel eller inte. Samtidigt utgör i stort sett alla dammar vandringshinder för vattenlevande organismer och påverkar vattenmiljön på ett betydande sätt genom uppdämning och vattenreglering, oavsett om elproduktion sker eller inte. Att olika regler och krav ska gälla för olika dammar är inte motiverat, och skapar en otydlighet i lagstiftningen som inte är bra. Det gör också att lagtillämpningen blir mindre effektiv och förutsägbar. För att lagen ska följas är det viktigt att syftet med lagstiftningen är tydligt, och att det är lätt att avgöra vilka regler som gäller för en viss verksamhet. Det är också viktigt att samma krav ställs på alla verksamheter av samma typ och med snarlik miljöpåverkan.

I Blekinge bedöms endast ca 1/3 av alla dammanläggningar omfattas av kraven på moderna miljövillkor enligt förslaget. För att moderna miljövillkor för vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel ska få avsedd effekt, krävs att motsvarande krav ställs på övriga dammar och andra vattenverksamheter som påverkar samma vattenförekomst.

Ett alternativ till att ansöka om tillstånd eller omprövning för att få moderna miljövillkor, är att ansöka om tillstånd till utrivning. I andra stycket i 11 kap. 27 § MB bör därför ytterligare en punkt, verksamhetsutövaren har ansökt om tillstånd till utrivning, läggas till.

10.2 Nationell plan för moderna miljövillkor

Syftet med den nationella planen, att en helhetssyn i fråga om avvägningar mellan behovet av miljöförbättrande åtgärder och behovet av nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska få genomslag i varje enskild prövning, är bra. Länsstyrelsen menar dock att det är viktigt att planen även bidrar till en helhetssyn när det gäller hur avvägningar ska göras mellan kultur- miljöintressen och behovet av miljöförbättrande åtgärder respektive behovet av tillgång till vattenkraftsel. För att säkerställa en nationell samordning och helhetssyn när det gäller bedömningen av kulturmiljöaspekter menar Länsstyrelsen att det är viktigt att Riksantikvarieämbetet som sektorsmyndighet för kulturarvsfrågor, istället för länsstyrelserna, pekas ut som ansvarig för att frågor som rör skydd och vård av kulturmiljöer förs in i arbetet med den nationella planen.

En viktig del är också att planen ska ange hur prövningarna ska samordnas tidsmässigt. Verksamheter i ett och samma vattendrag eller avrinningsområde kan ha ett sådant miljö- mässigt samband att de behöver prövas på ett samordnat sätt. Detta gäller både från natur- och kulturmiljösynpunkt. En samordnad prövning ger också verksamhetsutövarna möjlighet att gemensamt ta fram underlag som behövs för prövningarna.

För att syftet och fördelarna med den samordnade prövningen enligt planen ska uppnås menar Länsstyrelsen att vattenverksamheter med andra syften, t.ex. dammar för dricksvatten- försörjning, fiskodling, vattenspegel, översvämningsskydd m.m., behöver prövas samordnat med dammar och vattenkraftverk för elproduktion och utifrån samma regelverk.

Enligt 35 § i förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverk- samhet m.m. ska länsstyrelsen kontrollera om en anmälan som görs enligt 33 § samma för- ordning uppfyller förutsättningarna för att omfattas av den nationella planen. Länsstyrelsen menar att det även behövs regler för att säkerställa att alla verksamheter som ska omfattas av den nationella planen anmäls och verkligen kommer med i planen. Vidare behöver det tyd- liggöras vilken roll Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet ska ha i detta.

I tredje stycket under punkt 10.2 på s. 120 i promemorian anges att ”det är angeläget att ar- betet med planen kommer igång och att de enskilda verksamheternas uppdatering till mo- derna miljövillkor kan starta parallellt med att arbetet med planen fortskrider. Planen bör in- ledningsvis ange tidsmässiga prioriteringar för prövningar av verksamheter som- även om de inte prövas samtidigt – bör prövas i ett sådant sammanhang att prövningarna blir ändamåls- enliga för planens syften. När den första tidplanen är på plats kan planarbetet fortsätta med utgångspunkt i tidplanen och med olika detaljeringsgrad för olika vattendrag eller avrin- ningsområden, beroende på vad som behövs med hänsyn till planens syften.” Länsstyrelsen menar att det bör anges en tidpunkt i lagen när den första tidplanen för planen ska vara klar, för att säkerställa att arbetet med planen genomförs som det är tänkt.

Att ta fram en nationell plan enligt förslaget kommer att kräva ett nytt arbetssätt inom läns- styrelserna där flera olika intressen ska redovisas och vägas mot varandra på ett likartat sätt. Arbetet bedöms bli resurskrävande, och bedöms inte kunna utföras utan resursförstärkning.

10.3 Sakkunniga företräder den nationella planen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Det är dock viktigt att det tydliggörs vilken roll den sakkunnige ska ha jämfört med länsstyrelsen och andra myndigheter som också ska företräda allmänna intressen vid enskilda prövningar.

10.4 Omprövning för moderna miljövillkor

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om krav på moderna miljövillkor och att verksamhetsutövaren ska ansvara för att miljövillkoren är moderna, samt att tillstånd ska kunna ändras eller återkallas om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i EU. Länsstyrelsen anser dock att det är viktigt att samma regler gäller och samma krav ställs på alla verksamhetsutövare som bedriver tillståndspliktig vattenverksamhet, se vidare punkt 10.1 ovan.

Länsstyrelsen tillstyrker också förslaget att verksamhetsutövaren ska ansvara för att ta fram de underlag som behövs för en omprövning av en vattenverksamhet.

Länsstyrelsen kommer få en ny arbetsuppgift att kontrollera att verksamhetsutövarna ansöker om omprövning i tid och att vid behov ansöka om omprövning på verksamhetsutövarens bekostnad. Mot bakgrund av att Länsstyrelsen med nuvarande resurser hittills inte har haft möjlighet att driva eller initiera några omprövningsärenden, bedöms resursförstärkning krävas för detta.

10.5 Tillståndsprövning får vänta tills det är dags för prövning enligt den nationella planen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Bestämmelsen behövs för att möjliggöra en samordnad prövning av vattenverksamheter som påverkar samma vattenförekomst. Länsstyrelsen anser dock, med hänvisning till vad som sagts under punkt 10.2 ovan, att samma regler ska gälla för alla vattenverksamheter, och att prövningen ska samordnas för alla vattenverksamheter som påverkar samma vattenförekomst. Det föreslagna bemyndigandet i 11 kap. 9 a § är viktigt om det behövs för att säkerställa att samordnad prövning kan ske av vattenverksamheter som påverkar samma vattenförekomst.

10.6 Miljökonsekvensbeskrivningar vid prövning av verksamheter som kommit till på lagligt sätt

Länsstyrelsen menar att det är bra att det tydliggörs vilka krav som ska ställas på beskrivning av noll-alternativet vid prövning av redan befintliga verksamheter som har tillkommit lagligt. I vissa fall har anläggningar funnits och vattenverksamheter bedrivits i århundraden, ibland ända sedan medeltiden. Det kan därför många gånger vara svårt att veta hur förhållandena har varit innan dessa anläggningar och verksamheter kom till. Mot bakgrund av detta, och att det handlar om anläggningar och verksamheter som har kommit till lagligt, menar Länsstyrelsen att förslaget att nollalternativet ska beskriva de rådande miljöförhållandena vid tidpunkten för tillståndsansökan och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om tillstånd inte ges är rimligt.

Länsstyrelsen anser dock att det behöver förtydligas vad som avses med ”rådande miljöförhållanden vid tidpunkten för tillståndsansökan och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om tillstånd inte ges.” Det är viktigt att bestämmelsen inte kan tolkas som att noll-alternativet ska vara nuvarande förhållanden. Det som är viktigt för prövningen är att noll-alternativet beskriver konsekvenserna för allmänna och enskilda intressen av att tillstånd inte lämnas, så att det kan vägas mot konsekvenserna av att tillstånd lämnas.

Om det, efter att avvägningar har gjorts mellan olika intressen, visar sig att tillstånd inte kan ges till t.ex. en damm så ska dammen normalt sett rivas ut, och det område som dammen har påverkat ska återställas till så naturliga/ opåverkade förhållanden som möjligt. Länsstyrelsen gör därför tolkningen att det är konsekvenserna för allmänna och enskilda intressen av en sådan utrivning och återställning, och vad som kan antas vara naturliga/opåverkade miljöförhållanden, som ska beskrivas i noll-alternativet enligt förslaget. Det är bland annat viktigt att det framgår av beskrivningen hur kulturmiljövärden påverkas av en utrivning av dammen och återställning till så naturliga/ opåverkade förhållanden som möjligt, samt hur denna påverkan eventuellt kan minskas. Med hänsyn till påverkan på kulturmiljövärden så kan det ibland vara motiverat att t.ex. bevara delar av en dammanläggning i samband med en utrivning. Med den föreslagna lagtextformuleringen finns dock utrymme för olika tolkningar av vad noll-alternativet ska beskriva, och Länsstyrelsen menar därför att det är viktigt att det förtydligas vad som avses.

Länsstyrelsen menar också att det ofta kan vara svårt att, särskilt redan vid tidpunkten när ansökan tas fram, veta om en verksamhet eller en åtgärd har kommit till stånd eller påbörjats på ett lagligt sätt. Ibland är det inte känt hur gammal en damm är. Ofta har också dammar byggts om vid flera tillfällen och den verksamhet som bedrivs idag är en helt annan än den som bedrevs när dammen kom till stånd. Det behöver därför tydliggöras vilka verksamheter och åtgärder som omfattas av bestämmelsen.

Länsstyrelsen anser vidare att det behöver tydliggöras vilka krav på miljöbedömning som ställs vid en ansökan om lagligförklaring av en vattenanläggning enligt 17 § lagen om införande av miljöbalken, såvida inte möjligheten till lagligförklaring tas bort. Det behöver också tydliggöras vilka krav som ställs på miljöbedömning vid en ansökan om tillstånd till utrivning av en vattenanläggning.

10.7 Rättegångskostnader

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, men menar att samma regler bör gälla alla som ansöker om tillstånd till vattenverksamhet, inte bara den som söker tillstånd för vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel. Ett viktigt skäl för ändringen är att samma regler ska gälla för vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter. För att uppnå det behöver skyldigheten att ersätta motpartens rättegångskostnader tas bort för alla, oavsett vilken vattenverksamhet som ska prövas.

10.8 En branschgemensam finansiering (fond)

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Energiöverenskommelsen gäller i 20 år, eller tills de tio miljarderna är slut om det inträffar tidigare. Med utgångspunkt från uppgiften att det är 1500 anläggningar som ska prövas innebär det att i genomsnitt 75 anläggningar ska prövas varje år. Det behöver anges hur situationen ska hanteras om mer tid eller pengar behövs för att genomföra samtliga prövningar enligt den nationella planen.

Länsstyrelsen menar också att det behöver finnas motsvarande möjlighet till finansiering för andra verksamhetsutövare som har anläggningar/verksamheter som tillkommit på lagligt sätt. I Blekinge finns t.ex. ett stort antal äldre dammanläggningar som inte omfattas av fonden, men som behöver moderna miljövillkor alternativt rivas ut för att gällande miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster ska kunna uppnås. Ett föreläggande om utrivning eller tillståndsprövning kan försätta ägare till sådana anläggningar i en mycket besvärlig ekonomisk situation. Många av anläggningarna har också höga kulturmiljövärden. Särskilda miljöåtgärder kan därför behövas för att bevara eller minska påverkan på kulturmiljön. Mot bakgrund av att anläggningarna har tillkommit på lagligt sätt så menar Länsstyrelsen att det är rimligt att det finns möjlighet till finansiering av prövning och åtgärder som behövs vid dessa för att Sverige ska leva upp till EU-lagstiftningen, och för att särskilt skyddsvärda kulturmiljöer ska kunna bevaras.

10.9 Båtnadsregeln tas bort

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Länsstyrelsen menar att båtnadsregeln i nuvarande 11 kap. 6 § miljöbalken inte överlappar utan kompletterar hänsynsreglerna och hushållningsbestämmelserna i 2-4 kap. miljöbalken, och ger ett extra skydd för miljön. Denna bedömning gjordes även i samband med införandet av miljöbalken (prop. 199797:45 del 1, s. 367), vilket innebär att bestämmelsen då togs med. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för miljöfarlig verksamhet, vilket skulle kunna vara ett skäl för att ta bort den. Länsstyrelsen bedömer dock att bestämmelsen kommer få ökad betydelse när miljöåtgärder kommer att finansieras av en fond. Utan båtnadskravet finns då risk att det vidtas kostsamma åtgärder för att kunna behålla verksamheter som inte själva hade kunnat bära kostnaderna för sådana åtgärder. Det kan då få till följd att dammanläggningar och kraftverk med försumbar samhällsnytta men förhållandevis stor miljöpåverkan blir kvar.

Många anläggningar där det bedrivs småskaliga vattenverksamheter, som efter avvägning enligt båtnadsregeln inte kan få tillstånd, kan ha höga kulturmiljövärden. Om båtnadsregeln leder till att fler småskaliga verksamheter inte får tillstånd, skulle det därför kunna innebära en ökad risk för att kulturmiljövärden går förlorade. Länsstyrelsen menar dock att påverkan på kulturmiljön alltid ska vägas in och beaktas vid varje enskild prövning, och att detta inte är något som båtnadsregeln påverkar. Om båtnadsregeln finns eller inte bör därför inte ha någon avgörande betydelse för möjligheten att bevara särskilt värdefulla kulturmiljöer.

10.10 Rättskraft för äldre tillstånd som anses meddelade med stöd av miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.11 Lagligförklaring

Länsstyrelsen anser att det av flera skäl är viktigt att helt ta bort möjligheten till lagligförklaring (17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken). Detta föreslogs också i Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:35). Enligt promemorians förslag ska möjligheten till lagligförklaring tas bort för anläggningar som används för vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel, men fortfarande gälla för övriga vattenanläggningar. Länsstyrelsen kan inte utläsa av promemorian vilka skälen är för att man valt att inte helt ta bort möjligheten till lagligförklaring, och menar att det är viktigt att samma regler gäller för alla vattenanläggningar, oavsett vad de används till.

Länsstyrelsen menar vidare att lagligförklaringsregeln medför att Sverige inte kan leva upp till EU-lagstiftningens krav. Detta eftersom regeln innebär att anläggningar som äventyrar möjligheterna att följa en miljö kvalitetsnorm ska förklaras lagliga, alltså få tillstånd, om de var lagliga enligt den lagstiftning som gällde när de kom till. Mark- och miljööverdomstolen har i flera domar den senaste tiden, bl.a. dom 2017-09-18 i mål M 7209-16, bedömt att laglighetsprövning av en damm inte kan göras separat från prövningen av vattenverksamheten som bedrivs vid dammen. Anledningen till det är att villkor om tappning av vatten, fiskväg m.m. påverkar förutsättningarna för och i sig själv är vattenverksamhet. Man har även konstaterat att en damm utan aktiv reglering också har en dämmande funktion och där innebär en vattenverksamhet som inte kan laglighetsprövas, utan som ska tillståndsprövas enligt miljöbalken. Av detta borde man kunna dra slutsatsen att för att en vattenanläggning ska vara tillåten att bibehålla så behövs både beslut om lagligförklaring och tillstånd enligt miljöbalken för vattenverksamheten.

Länsstyrelsen menar att det är svårt att samordna prövning av en vattenanläggning och en vattenverksamhet när det är olika regler som gäller, och även svårt att skilja mellan miljöpåverkan av anläggningen respektive verksamheten. Vidare menar Länsstyrelsen att det är viktigt att de avvägningar mellan nytta och skada/kostnader som ska göras vid tillståndsprövningen av vattenverksamheten inte utgår från att dammen redan finns och har tillstånd/är laglig. Eftersom dammen ofta har den största miljöpåverkan, genom dämning/reglering och genom att den utgör vandringshinder för vattenlevande organismer, får det i så fall till följd att tillstånd kan lämnas till verksamheter med obetydlig nytta. Men dämningen som dammen medför är ju vattenverksamhet som ska prövas enligt miljöbalken. Och vattenverksamheten behöver ju vattenanläggningen, med den miljöpåverkan som den har, för att kunna bedrivas. Då blir det väldigt konstigt om dammanläggningens miljöpåverkan inte ska vägas in vid tillståndsprövningen av verksamheten.

I praktiken innebär möjligheten till lagligförklaring att dammar som för länge sedan kommit till lagligt enligt de bestämmelser som gällde då, och som vid den tidpunkten hade en stor samhällsnytta, utan vidare ska anses lagliga idag med och automatiskt få tillstånd. Detta oavsett om den vattenverksamhet som bedrivs vid dammen (eventuellt bara dammens egen dämmande funktion) har någon samhällsekonomisk eller annan nytta. Och oavsett om det är

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

nödvändigt att riva ut dammen för att kunna uppnå gällande miljö kvalitetsnorm för den berörda vattenförekomsten.

Länstyrelsen menar att det också är oklart om och hur dammsäkerhetsaspekter kan tas med i en laglighetsprövning som ska göras enligt de bestämmelser som gällde när dammen kom till. Det kan t.ex. behöva ställas krav på dammens fysiska utformning för att den ska uppnå god dammsäkerhet. Att lagligförklara, d.v.s. lämna tillstånd till, en damm som sedan direkt behöver bli föremål för dammsäkerhetstillsyn är inte rimligt och inte resurseffektivt.

Möjligheten att laglighetspröva vattenanläggningar som när de anlades var lagliga enligt dåvarande bestämmelser stämmer också dåligt överens med det föreslagna förtydligandet av rättskraftens innebörd i 24 kap. 1 § miljöbalken. För de anläggningar som kan komma i fråga för lagligförklaring saknas beslut där det framgår vad som prövats. Möjligheten till lagligförklaring innebär därför i princip en skyldighet att lämna tillstånd till att bibehålla anläggningar som, såvitt det går att bedöma idag, har anlagts lagligt men utan att det gjorts någon prövning. Ofta är osäkerheten stor när det gäller när och hur en äldre dammanläggning kommit till. Därför är det också ofta osäkert vilka regler som ska tillämpas vid laglighetsprövningen. Olika delar av en anläggning kan också ha kommit till vid olika tidpunkter.

Länstyrelsen menar mot bakgrund av vad som sagts ovan att laglighetsprövningsreglerna skapar en osäkerhet och otydlighet i lagstiftningen när det gäller hur reglerna om miljö kvalitetsnormer kan tillämpas och vilka krav som kan ställas på t.ex. en äldre dammanläggning. Bland annat är det oklart vad som gäller om den vattenverksamhet som bedrivs vid en damm som ska anses laglig enligt de bestämmelser som gällde när den kom till, inte kan få tillstånd enligt miljöbalkens regler, t.ex. reglerna i 2 kap. 7 § MB. Länstyrelsen menar att för att Sverige ska följa EU-lagstiftningen och verksamheter som medför att gällande miljö kvalitetsnormer inte kan uppnås inte ska tillåtas, behöver möjligheten till lagligförklaring tas bort helt.

10.12 Prövningens omfattning och ändringstillstånd

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.13 Rätten till ersättning vid omprövning

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.14 Tillståndsprövningarna och möjligheterna att uppfylla ramdirektivets krav

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.15 Bemyndigande att meddela generella föreskrifter för vattenverksamhet

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.16 Miljörapport

Länstyrelsen tillstyrker förslaget.

10.17 Fortsatt skydd av nationalälvarna och andra särskilt skyddsvärda älvsträckor

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

11 Konsekvensanalys

Sammanfattningsvis anser Länsstyrelsen att de slutsatser som dras i konsekvensanalysen är dåligt underbyggda. I promemorian görs t.ex. bedömningen att förslagen kan genomföras utan någon resursförstärkning till länsstyrelserna. Länsstyrelserna kommer att få flera nya arbetsuppgifter om förslagen genomförs. Länsstyrelsen bedömer att det inte kommer vara möjligt att utföra dessa arbetsuppgifter utan resursförstärkning. Eftersom Länsstyrelsen idag bedriver egeninitierad tillsyn av vattenverksamheter i mycket liten omfattning finns inte möjlighet till omfördelning av resurser inom tillsynen av vattenverksamheter till nya arbetsuppgifter.

De kulturhistoriska konsekvenserna av att genomföra förslagen är beroende av lagtillämpningen och hur avvägningen mellan kulturmiljövärden och andra värden kommer att göras vid enskilda prövningar. Konsekvenserna är därför svåra att överblicka i nuläget.

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (MB)

2 kap. 7 § tredje stycket

Av författningskommentaren under punkt 12.1 på s. 167 framgår att "Ett tillåtande får inte ske på ett sätt som skulle innebära att verksamheten eller åtgärden äventyrar möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm som avser vattenmiljön eller försämrar vattenmiljön i strid med ett försämringsförbud i sådan norm." Länsstyrelsen menar att för att detta ska gälla behöver tredje stycket i paragrafen formuleras om genom att "första stycket 1" tas bort. Annars krävs påverkan på en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket 1, det vill säga en s.k. gränsvärdesnorm, för att stoppregeln ska kunna tillämpas.

5 kap. 3 §

Av författningskommentaren, 12.1 s. 168, framgår att med formuleringen "försämrade i strid med en sådan norm" avses situationer då minst en kvalitetsfaktor som framgår av bilaga V i ramdirektivet blir försämrade med en klass, även om denna försämring av kvalitetsfaktorn inte leder till en försämring av klassificeringen som helhet. Detta gäller ytvattenförekomster. Länsstyrelsen menar att lagtexten kan behöva förtydligas i denna del, för att säkerställa att även försämring av enskilda kvalitetsfaktorer beaktas vid bedömningen.

11 kap. 3 §

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i dom 2017-09-18 i mål M 7209-16 att en befintlig damm som inte aktivt regleras, men som har en dämmande effekt, innebär en vattenverksamhet. Det behöver förtydligas i definitionen av vad som är vattenverksamhet att bibehållande av en dammanläggning är vattenverksamhet som behöver tillståndsprövas enligt miljöbalken.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN***Nya 11 kap. 6 §*

Länsstyrelsen anser att det behöver förtydligas vilka verksamheter som omfattas av punkt 2. Många äldre dammar var inte avsedda för elproduktion när de anlades, men har i vissa fall byggts om och/eller senare använts för elproduktion. Omfattas dessa dammar av definitionen? En verksamhetsutövare som har en sådan damm skulle också kunna sluta bedriva elproduktion, och på så sätt undvika att omfattas av bestämmelserna som gäller för dammar som avses i 11 kap. 6 §. Sammanfattningsvis är det viktigt att lagtexten förtydligas så att det är lätt att avgöra vilka vattenverksamheter som omfattas av definitionen och varför.

11 kap. 27 §

Ett alternativ till att ansöka om tillstånd eller omprövning för att få moderna miljövillkor, är att ansöka om tillstånd till utrivning. I andra stycket bör därför ytterligare en punkt, verksamhetsutövaren har ansökt om tillstånd till utrivning, läggas till.

16 kap. 2 a §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Det är dock viktigt att tydliggöra att ändringar som godkänts och genomförts innan en prövning görs av hela verksamheten inte garanterar att tillstånd kommer lämnas till verksamheten vid den senare tillståndsprövningen av hela verksamheten enligt den nationella planen.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.*33 §*

Den föreslagna lagtexten är otydlig och ofullständig. Dels är punkt 2 inte fullständig, dels framgår det inte om förutsättningarna i både punkt 1 och 2 ska vara uppfyllda för att en vattenverksamhet ska omfattas av den nationella planen för moderna miljövillkor.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön*4 kap. 3 §*

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget som innebär att alla vattenförekomster som är kraftigt modifierade ska klassificeras som detta. Förslaget kan antas leda till att arbetet med utpekande av kraftigt modifierade vatten (KMV) kommer att intensifieras.

Från kulturmiljösynpunkt är det mycket viktigt att vattenförekomster med särskilt höga kulturmiljövärden och/eller sociala värden pekas ut som KMV. Detta kan vara ett av de viktigaste verktygen för att bevara värdefulla kulturmiljöer i vattendrag. Idag är det i stort sett bara verksamheter enligt punkterna 4 och 6 i 4 kap. 3 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön som legat till grund för utpekande av vattenförekomster som KMV. Det är därför av betydelse att det i vägledningarna tydliggörs att kulturhistoriskt särskilt värdefulla miljöer faller inom ramen för det allmänna miljöintresset och därmed kan vara skäl för utpekande av en vattenförekomst som KMV.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

11 §

Länsstyrelsen menar att det är viktigt och bra att det införs en möjlighet för myndigheter och kommuner att i vissa fall i samband med prövning av en enskild verksamhet medge undantag från bestämmelserna i 5 kap. 3 § andra stycket miljöbalken. Under punkt 2 behöver det dock förtydligas vad som avses med ”en hållbar mänsklig utvecklingsverksamhet”.

Beslut om detta yttrande har fattats av länsråd Helena Morgonsköld efter föredragning av vattenhandläggare Maria Larsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även antikvarie Karl-Oskar Erlandsson, vattenvårdshandläggare Gunnar Milvert och jurist Sofia Kullman deltagit.

Helena Morgonsköld

Maria Larsson